

Skriftlig høringsinnspill fra Norges Parkinsonforbund til Helse- og omsorgskomiteen om stortingsmeldingen Helsepersonellplan 2040

Parkinsons sykdom er en kronisk og progredierende nevrologisk sykdom som kan ramme mennesker i alle aldre, også personer i 30-årsalderen. Mange lever derfor i flere tiår med sykdommen, og vil kunne ha behov for langvarig oppfølging. Parkinson regnes som verdens raskest voksende hjernesykdom, og antallet personer som lever med sykdommen forventes å øke betydelig de kommende tiårene. Det forventes minst en dobling i antall tilfeller globalt fram mot 2050.

Dette forsterker behovet for helsepersonell med tilstrekkelig kompetanse og kunnskap om parkinson på alle nivåer i helsetjenesten.

Forbundet vil særlig understreke behovet for å styrke kompetansen i kommunene og sikre mer likeverdige tjenester i hele landet. Helsepersonellplan 2040 må bidra til å redusere geografiske forskjeller i tilgang til utredning, behandling og oppfølging, slik at personer med parkinson sikres et faglig godt og likeverdig tilbud uavhengig av bosted.

Forbundet støtter hovedmålet om å sikre tilstrekkelig kompetanse og bærekraftige helse- og omsorgstjenester frem mot 2040. Samtidig mener vi at meldingen i for liten grad vektlegger pasientperspektivet, pårørendes rolle og helsefrivillighetens bidrag til en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste.

God oppfølging er en forutsetning for bærekraftige tjenester

Personer med parkinson lever med en kompleks og livslang nevrologisk sykdom som krever tett oppfølging over mange år. Tilgang til kompetent helsepersonell, koordinert oppfølging og gode pasientforløp er avgjørende for å opprettholde funksjon, selvstendighet og livskvalitet.

Meldingen legger stor vekt på effektiv ressursbruk, digitalisering og omstilling. Forbundet vil understreke at godt organiserte pasientforløp og god oppfølging ikke bare er et kvalitetsmål, men også et viktig personell- og ressurstiltak. Pasienter som får riktig hjelp til rett tid, har bedre forutsetninger for å mestre egen sykdom og unngå unødvendige konsultasjoner, komplikasjoner og sykehusinnleggelser.

Vi mener derfor at pasientenes helsekompetanse, mestringsevne og aktive rolle i egen behandling bør gis større plass i den videre oppfølgingen av planen.

Pasientperspektivet må være utgangspunktet for Helsepersonellplan 2040.

Helsetjenestene er til for pasientene, og dette perspektivet må ikke forsvinne i utredninger om organisering, ressursbruk og personellbehov. Sara Riggare, som har parkinson, har illustrert dette treffende ved å peke på at det er 8 760 timer i et år, hvorav en person med parkinson kanskje møter nevrologen én time. De resterende 8 759 timene lever mange med sykdommen alene.

Dette understreker betydningen av kompetent oppfølging, mestringsstøtte og tjenester som setter pasienten i stand til å håndtere sykdommen i hverdagen. Helsepersonellplan 2040 må derfor bygge på et tydelig pasientperspektiv, der målet må være å styrke «leve med-perspektivet» og menneskers mulighet til å leve best mulig med sin sykdom.

6.8 Frivillige

Helsefrivilligheten er en viktig del av løsningen for mennesker som lever med kronisk sykdom, og gir støtte og oppfølging der helsetjenesten ikke alltid er til stede, og er et viktig supplement som styrker egenmestring, livskvalitet og deltakelse.

Helsepersonellplan 2040 bør derfor anerkjenne og styrke helsefrivillighetens rolle som samarbeidspartner i oppfølgingen av personer med kronisk sykdom. Det vil også kunne avlaste helse- og omsorgstjenestene.

Vi setter pris på at stortingsmeldingen anerkjenner frivillige organisasjoner som en viktig del av den norske samfunnsmodellen, og at det understrekes at frivillig innsats utfyller og komplementerer de ordinære helse- og omsorgstjenestene.

Samtidig må vi påpeke at stortingsmeldingen vier begrenset oppmerksomhet til frivillig sektor. Vi mener at helsefrivilligheten i enda større grad må anerkjennes som en strategisk ressurs, og må ses som en del av løsningen på de utfordringene helse- og omsorgstjenestene står overfor.

Pasientorganisasjonenes kompetanse må brukes mer systematisk

Pasient- og brukerorganisasjonene besitter unik erfaringskompetanse om hvordan tjenestene fungerer i praksis. Denne kompetansen bør benyttes mer systematisk i utviklingen av helse- og omsorgstjenestene.

Når helsepersonellmangel trekkes fram som en av de største utfordringene framover, er det viktig å inkludere aktører som bidrar til økt helsekompetanse, bedre mestring og styrket brukermedvirkning. Dette kan bidra til både bedre kvalitet og mer effektiv ressursutnyttelse.

Forbundet mener at helsefrivilligheten bør omtales tydeligere som en samarbeidspartner i arbeidet med å møte personellutfordringene fram mot 2040.

Norges Parkinsonforbund ber Stortinget om å styrke Helsepersonellplan 2040 gjennom å:

1. Anerkjenne helsefrivilligheten som en strategisk ressurs i arbeidet med bærekraftige helse- og omsorgstjenester.
2. Sikre systematisk involvering av pasient- og brukerorganisasjoner i oppfølgingen av planen.
3. Styrke satsingen på helsekompetanse, pasientopplæring og mestring.

4. Forsterke innsatsen overfor pårørende gjennom bedre støtte-, opplærings- og avlastningstilbud.
5. Legge større vekt på betydningen av gode pasientforløp som et virkemiddel for bedre ressursutnyttelse og redusert press på helsepersonell.

Forbundet mener at framtidens helse- og omsorgstjeneste ikke bare må bygges på flere helsepersonellressurser og ny teknologi, men også på et sterkere samarbeid mellom helsetjenesten, pasientene, pårørende og helsefrivilligheten. Dette er en nødvendig forutsetning for å lykkes med målene i Helsepersonellplan 2040.

Forbundet vil understreke at helsefrivilligheten må ses som en del av løsningen på fremtidens personellutfordringer. Helsepersonellkommisjonen påpekte at det ikke er mulig å bemanne seg ut av utfordringene i helse- og omsorgstjenesten, og at bærekraftige tjenester krever bedre samhandling og utnyttelse av samfunnets samlede ressurser.

Pårørende er en avgjørende ressurs

Meldingen fastslår at en økning i behovet for helse- og omsorgstjenester ikke kan overføres til pårørende, og at pårønderessursen må støttes og vedlikeholdes. Dette er et viktig utgangspunkt. Vi mener det er bra og viktig at det legges opp til fokus på pårørende.

For personer med parkinson utgjør pårørende ofte den viktigste støtten i hverdagen. Mange påtar seg omfattende omsorgsoppgaver over lang tid, og bidrar til at personer med sykdom kan bo hjemme lenger.

Forbundet mener at dette må følges opp med sterkere tiltak som informasjon, opplæring, veiledning og avlastning av pårørende. Investering i pårørende er investering i bærekraftige helse- og omsorgstjenester.

6.11 Helsetjenester i apotek

Norges Parkinsonforbund mener tjenesten Medisinstart må målrettes bedre og videreutvikles, slik at flere pasientgrupper får bedre oppfølging når de starter med nye legemidler. Det er allerede gjennomført, eller pågår forsøk for pasienter med diabetes type 2, migrene og astma og kols. Det bør gjennomføres piloter for flere pasientgrupper, som Parkinsons sykdom.

6.14 Kompetansekrav i helse- og omsorgstjenesteloven

Forbundet er bekymret for forslaget om å fjerne de lovfestede kravene til hvilke helseprofesjoner kommunene må ha tilgjengelig. Personer med parkinson er avhengige av tverrfaglig oppfølging gjennom hele sykdomsforløpet.

Selv om kommunene fortsatt vil være forpliktet til å tilby forsvarlige tjenester, frykter forbundet at økt lokalt handlingsrom kan føre til større geografiske forskjeller og redusert tilgang til nødvendig kompetanse.

Forbundet mener derfor at eventuelle endringer må følges av tydelige krav til tilgang på relevant fagkompetanse, kvalitet og oppfølging. Kommunenes frihet til å organisere tjenestene må ikke gå på bekostning av personer med sammensatte og langvarige nevrologiske sykdommer som parkinson. Kompetanse, kontinuitet og tverrfaglig oppfølging må fortsatt være grunnleggende forutsetninger for gode og forsvarlige tjenester.